

20 Yanvar - İstiqlal yolunun başlanğıcı

20 Yanvar 1990-cı il xalqımızın azadlıq mübarizəsinin qəhrəmanlıq səhifəsidir.

Azərbaycanın azadlığı və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizəsinin şanlı salnaməsi kimi daxil olmuş bu Qanlı Yanvar günündə ölkəmizə qarşı ərazi iddiaları irə-

ləsi kimi Azərbaycan televiziya-
ziyasının enerji bloku partladılmış, respublika televiziya-
sı və radiosunun verilişləri
tamamilə kəsilmişdi. Bakı
şəhərində 20 yanvarda saat
00:00-da fəvqəladə vəziyyət
tətbiq edilməsi haqqında
SSRİ Ali Soveti Rəyasət
Heyətinin fərmanı şəhər sa-



li sürən Ermənistanın təcavüzkar hərəkətlərindən və keçmiş SSRİ rəhbərliyinin onlara havadarlığından hid-dətlənən, Bakının küçələrinə və meydanlarına çıxaraq buna öz qəti etirazını bildi-rən geniş xalq kütlələrinə qarşı sovet ordusunun dö-yüş hissələrinin yeridilməsi Azərbaycanda misli görün-məmiş faciəyə gətirib çıxar-dı. Həmin faciəli günlərdə öz ölkəsinin, xalqının azadlığını, şərəf və ləyaqətini hər şeydən uca tutan mərd Və-tən övladları canlarından ke-çərək şəhidlik zirvəsinə ucaldılar. Məhz bu mübarizə nəticəsində uzun illərdən bəri arzusunda olduğumuz müstəqilliyə qovuşduq və ölkəmiz suverenlik əldə etdi.

1980-ci illərin sonunda Azərbaycanda başlanan milli oyanış sovet rəhbərliyini ciddi narahat edirdi. Bu oyanışın qarşısını almaq üçün bəhanə axtaran Moskva səbəbi də, bəhanəni də özü hazırladı. Ümum-milliləşən lider Heydər Əliyev 1987-ci ilin oktyabr ayında keçmiş Sov.İKP MK-nın Si-yasi Bürosunun üzvlüyün-dən və SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin 1-ci müavini vəzifə-sindən uzaqlaşdırıldı. Daha sonra 15 yanvar 1990-cı ildə SSRİ rəhbəri Mixail Qorba-çov "DQMV və bəzi başqa rayonlarda fəvqəladə vəzi-yət elan edilməsi haqqında" fərman imzalamış, nəticədə 15-17 yanvar tarixində Bakı-nın ətrafına müxtəlif kontin-gentli qoşun hissələri və ağır texnika gətirib yerləşdir-mişdi. İkinci dəfə SSRİ Ali Sovetinin Rəyasət Heyəti Azərbaycan SSR Ali Soveti-nin razılığı olmadan yanva-rın 20-də saat 00:00-dan "Bakı şəhərində fəvqəladə vəziyyəti tətbiq edilməsi haqqında" fərman vermişdir. Lakin həmin dövrdə xalqın informasiyaya daha böyük ehtiyac duyduğu bir zaman-da - yanvarın 19-da hərbi əməliyyatın növbəti mərhə-

at 5:30-da radio ilə elan olunmuşdur.

Bakıda 20 Yanvar faciəsi baş verdikdən sonra 1990-cı il yanvarın 21-də ümum-milliləşən lider Heydər Əliyev ailə üzvləri ilə birlikdə Azərbay-canın Moskvadakı daimi nü-mayəndəliyinə gələrək doğ-ma xalqı ilə həmrəy olduđu-nu nümayiş etdirib, SSRİ rəhbərliyinin törətdiyi bu qanlı əməliyyata kəskin eti-razını bildirib və həmin əmə-liyyata rəhbərlik edənləri if-şa edib: "...Azərbaycanda baş vermiş hadisələri mən hüquqa, demokratiyaya zidd, humanizmə və ... hü-quqi dövlət quruculuğu prin-siplərinə zidd hesab edi-rəm... Dağlıq Qarabağ hadi-sələrinin ilkin mərhələsində ölkənin ali partiya siyasi rəh-bərliyi tərəfindən vaxtında zəruri tədbirlər görülsə idi, 1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə çoxlu in-san qırğını ilə nəticələnən hərbi müdaxilə üçün zəmin də yaranmazdı ...Qırğın tö-rədənlərin hamısı layiqincə cəzalandırılmalıdır!". Elə hə-min il noyabrın 20-də Naxçı-van Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sessiyasında ümummilli lider Heydər Əli-yev Yanvar faciəsini Azər-baycan xalqının suveren hü-quqlarına qəsd kimi qiymət-ləndirib: "Mən belə hesab edirəm ki, 19-20 yanvarda baş vermiş bu faciə həm Sovet İttifaqının siyasi rəh-bərliyinin, şəxsən Qorbaço-vun böyük günahının nəticə-sidir, onun diktatorluq meyil-lərindən əmələ gəlmiş bir haldır və eyni zamanda, Azərbaycan rəhbərlərinin xalqa xəyanəti və cinayəti-nin nəticəsidir. Mən belə fi-kirdəyəm ki, Böyük Vətən müharibəsi qurtarandan sonra Sovet İttifaqında, öl-kənin daxilində - heç bir yer-də, heç bir regionda bu qə-dər, bu miqyasda qanlı qır-ğın olmamışdır. Bunu da edib Sovet ordusu. Və bu-nun nə qədər böyük miq-

yasda olmağını onunla da ölçmək olar ki, bu hərbi ak-siyanın həyata keçirilməsi üçün SSRİ müdafiə naziri Yazov, SSRİ daxili işlər na-ziri Bakatin vaxtından qabaq gəlib Bakıda oturub, bu əməliyyatlara rəhbərlik edib-lər. Müharibə vaxtı hərbi na-zir az-az cəbhəyə gedirdi, ancaq görün bu hərbi əmə-liyyata bunlar nə qədər bö-yük fikir veriblər, bunun miq-yası nə qədər böyük olub ki, marşal Yazov gəlib Bakıda oturub və bu əməliyyata rəhbərlik edib. Demək, bu, Azərbaycan xalqına qarşı göstərilən hərbi təcavüzdür, təhqirdir, Azərbaycan xalqı-nın qarşısında cinayətdir".

1990-cı il yanvarın 19-20-də Bakı şəhərinə qoşunların yeridilməsi ilə əlaqədar faci-əli hadisələrin təfəsilatının və səbəblərinin təhqiqi üzrə Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin deputat-istin-taq komissiyasının yaradıl-masına və Azərbaycan Res-publikası Ali Soveti Milli Şu-rasının 19 yanvar 1992-ci il tarixli iclasında həmin ko-missiyanın işinin yekunları-nın müzakirə edilməsinə baxmayaraq, 1994-cü ilə qədər bu məsələyə siyasi-hüquqi qiymət verilməmiş-dir. Yalnız ümummilli lider Heydər Əliyev hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra Azər-baycan Respublikası Milli Məclis-inin 29 mart 1994-cü il ta-rixli iclasında 1990-cı il yan-varın 20-də Bakıda törədil-miş faciəli hadisələr müzaki-rə edilmiş və siyasi-hüquqi qiymət verilmişdir.

Qərarda göstərilir ki, qa-baqcadan düşünlüb hazırlanmış bu təcavüzkarlıq ak-siyası Azərbaycan xalqının demokratiya və milli azadlıq uğrunda mübarizəsini boğ-maq, xalqa mənəvi zərbə vurmaq məqsədi daşmışdır.

20 Yanvar hadisələri ərə-fəsində Sovet İttifaqı Kom-munist Partiyasının rəhbərli-yinin xalqın mənafeyinə zidd olan siyasəti, Azərbaycanın suverenliyi və ərazi bütövlü-yünə qarşı Mərkəzin, şəx-sən Mixail Qorbaçovun apardığı qeyri-obyektiv və qərəzli xətt geniş xalq kütlə-lərinin qəzəbinə səbəb ol-muşdur.

Xalqımız 20 Yanvar faci-əsinin 30-cu ildönümünü anmağa hazırlaşır. Məlum olduğu kimi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev 20 Yan-var faciəsinin 30 illiyi ilə bağlı 2019-cu ilin 13 dekab-rında Sərəncam imzalamış-dır. Sərəncamda deyilir: "Azərbaycan xalqının haqq-ədalətin bərqərar edilməsi uğrunda səsinə hiddətlə ucaldaraq imperiya buxovla-rından birdəfəlik qurtulmağa can atmasından təşvişə dü-şən SSRİ rəhbərliyi, əslində, sovet totalitar rejiminin süqutunu daha da sürətlən-dirən müdhiş cinayətə əl at-dı. Mərkəzi hakimiyyət 1990-cı il yanvar ayının 19-dan 20-nə keçən gecə beynəlxalq hüquq normalarını və ölkə qanunlarını büsbüt-ün tapdalamaqla, əhalini xəbərdar etmədən Bakı şə-hərində fəvqəladə vəziyyə-tin tətbiqinə başladı. Sovet



Ordusu hissələrinin, xüsusi təyinatlı dəstələrin, daxili qoşunların iri kontingentinin və hətta SSRİ-nin ermənilə-rin six yaşadığı digər region-larından olan ehtiyatdakı hərbcilərin iştirakı ilə həyata keçirilmiş hərbi təcavüz nə-ticəsində paytaxtda dinc əhaliyə divan tutuldu, yüz-lərlə insan qətlə yetirildi, ya-ralandı və itkin düşdü. Hə-min qətləmədən bir gün son-ra, yanvarın 21-də xalqımı-zın böyük oğlu Heydər Əli-yev Azərbaycanın Moskva-dakı Daimi Nümayəndəliyi-nə gedərək Bakıda kütləvi qırğın törətmiş SSRİ haki-miyyətini və Azərbaycanın yarıtmaz rəhbərliyini kəskin ittiham edən bəyanat verdi. Azərbaycan xalqının məruz qaldığı bu dəhşətli və aman-sız terroru dünyanın mütə-rəqqi qüvvələri də qətiyyətlə pislədi".

20 Yanvarda sovet rejimi-nin hərbi, siyasi və mənəvi təcavüzünə məruz qalmış Azərbaycan xalqı öz tarixi qəhrəmanlıq ənənələrinə sadıq olduğunu bütün dün-yaya nümayiş etdirdi. Azər-baycanda haqq-ədalətin müdafiəsi yolunda canlarınd-an keçmiş Vətən övladları Qanlı Yanvarda xalqımızın qəhrəmanlıq salnaməsinə parlaq səhifə yazdılar.

20 Yanvar faciəsinin qon-darma "Dağlıq Qarabağ problemi" ilə əlaqədar oldu-ğunu nəzərə alaraq bir mə-qamı da qeyd etmək xüsusi-lə yerinə düşər. Xalqımız bu problemin beynəlxalq hüquq normalarına müvafiq dinc yolla yaxın vaxtlarda ədalət-li həllini səbirsizliklə gözlə-yir. Lakin Qarabağ proble-minin dinc yolla həlli istisna olduğu halda, şübhəsiz, xal-qımız möhtərəm Prezidenti-miz, Silahlı Qüvvələrimizin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə öz tor-pağını hərbi yolu ilə azad et-mək hüququnu özündə sax-layır. Bu, bizim təbii ki, konstitusion hüququmuzdur.

İllər keçsə də Azər-baycan xalqı 20 Yanvar müba-rizələrinin qəhrəmanlığını heç vaxt yaddan çıxarmır, şəhid-lərin müqəddəs arzularını dönmədən həyata keçirir, dövlətimizin müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi üçün səy göstərir. Ölkəmizdə 20 Yanvar faciəsi şəhidlərinin xatirəsi həmişə əziz tutulur, azadlıq uğrunda öz həyatla-rını qurban vermiş Vətən öv-ladlarının müqəddəs idealla-rı nəsillərə nümunə göstəri-lir.

**Təranə NOVRUZOVA,
Sumqayıt şəhər
Qeydiyyat şöbəsinin rəisi.**